

11. 1. 2016

Vezměte, prosíme, na vědomí, že text článku odpovídá platné právní úpravě ke dni publikace.

Přezkum znaleckých posudků

Znalecké posudky se staly pravidelnou součástí rozhodovací praxe soudů ale i správních orgánů. Ode dne 1. 9. 2011 navíc byly postaveny naroveň znalecké posudky předložené účastníkem řízení, které mají všechny zákonem požadované náležitosti a obsahují doložku znalce o tom, že si je vědom následků vědomě nepravdivého znaleckého posudku, s posudky vyžádanými soudem.

Šíře přezkumu znaleckého posudku

S touto změnou se stala klíčovou otázkou šíře přezkumu znaleckého posudku. Dle úvah Ústavního soudu v nálezu sp. zn. III. ÚS 299/06 (které sice vyslovil ohledně posuzování v trestním řízení, lze je však dle mého názoru zobecnit) je třeba hodnotit celý proces utváření znaleckého důkazu, včetně přípravy znaleckého zkoumání, opatřování podkladů pro znalce, průběh znaleckého zkoumání, věrohodnost teoretických východisek, jimiž znalec odůvodňuje své závěry, spolehlivost metod použitých znalcem a způsob vyvozování závěrů znalce. Dle názoru Ústavního soudu je třeba trvat na povinnosti orgánů hodnotit znalecký posudek ze všech aspektů, včetně jeho odborné správnosti. Ponechávat bez povšimnutí věcnou správnost znaleckého posudku a slepě důvěřovat závěrům znalce by znamenalo ve svých důsledcích popřít zásadu volného hodnocení důkazů soudem podle jeho vnitřního přesvědčení, privilegovat znalecký důkaz a přenášet odpovědnost za skutkovou správnost soudního rozhodování na znalce; takový postup nelze z ústavněprávních hledisek akceptovat.

Ústavní soud ve výše uvedeném nálezu tak na jednu stranu konstatoval, že orgány nemohou samy nahradit věcné odborné závěry znalce svými laickými názory, na druhou stranu by však měly znalecký posudek zevrubně přezkoumat a jsou oprávněny hodnotit věcnou správnost posudku.

Obdobně se k přezkumu znaleckého posudku vyjádřil Nejvyšší soud ve svém rozsudku ze dne 21. 10. 2009, sp. zn. 22 Cdo 1810/2009, po dle něhož hodnocení důkazu znaleckým posudkem spočívá v posouzení, zda závěry posudku jsou náležitě odůvodněny, zda jsou podloženy obsahem nálezu, zda bylo přihlédnuto ke všem skutečnostem, s nimiž se bylo třeba vypořádat, zda závěry posudku nejsou v rozporu s výsledky ostatních důkazů a zda odůvodnění znaleckého posudku odpovídá pravidlům logického myšlení.

Aby soud mohl znalecký posudek odpovědně hodnotit, nesmí se znalec omezit ve svém posudku na podání odborného závěru, nýbrž z jeho posudku musí mít soud možnost seznat, z kterých zjištění v posudku znalec vychází, jakou cestou k těmto zjištěním dospěl a na základě jakých úvah došel ke svému závěru (k tomu srov. rozhodnutí č. 47 Sbírky soudních rozhodnutí a stanovisek, ročník 1955). Pokud by znalecký posudek nebyl pro správního úředníka či soudce srozumitelný, nemohl by dále posuzovat, zda nejsou dány žádné jiné skutečnosti a důkazy, kterými by správnost závěrů posudku mohla být zpochybněna.

Neméně důležité je správné zadání otázek znalci. Otázky znalci jsou často nesprávně položeny, někdy dokonce naznačují určité skutečnosti, které by bylo třeba teprve ze znaleckého posudku zjistit. Je plným právem i povinností znalce, neodpovídat na chybně či nesmyslně položené otázky a upozornit toho, kdo mu znalecký posudek zadal a otázky formuloval, že otázka je formulována nesprávně, případně doporučit správnou formulaci otázky. Znalec by však neměl sám přeformulovávat položené otázky, neboť ve většině případů to způsobí vadnost znaleckého posudku a

jeho nepoužitelnost ve správním či soudním řízení.

Občas je znalec nucen k překračování svých kompetencí – např. otázkami vztahujícími se k právnímu hodnocení. Pokud se tak stane a znalec na takovou otázku odpoví, nastává situace, kdy je nutno tuto část posudku odmítnout. Neznamená to však vadu celého posudku.

Znalec vychází ve znaleckém posudku ze všech dostupných podkladů, které jsou potřebné či pomocné pro jeho posouzení. Veškeré použité podklady musí být uvedeny tak, aby nebylo pochybnosti o jejich identitě. Pokud nejsou k posudku přiloženy, je třeba zejména citovat přesné označení, datum a původce (zpracovatele, autora, podepsané osoby apod.) Relevantní zjištění z těchto podkladů uváděná v nálezů musí mít jednoznačný odkaz na konkrétní podklad. Těžko si lze představit situaci, kdy by znalci orgán požadující znalecký posudek omezil znalecké posouzení pouze na jím stanovené podklady. Už tento požadavek by mohl znamenat nezákonnou ingerenci, která by ve výjimečných případech musela být podrobně odůvodněna, proč bylo k tomuto omezení přistoupeno.

Při hodnocení znaleckého posudku jsou výše uvedené orgány kromě jiného povinny dodržovat zásadu volného hodnocení důkazů. Tato zásada však rozhodně neznamená, že by rozhodovací orgán měl ve svém rozhodování na výběr, které z provedených důkazů vyhodnotí a které nikoli nebo o které z provedených důkazů své skutkové závěry opře a které opomene.

Neakceptování důkazního návrhu účastníka řízení lze založit pouze třemi důvody. Prvním je argument, podle něhož tvrzená skutečnost, k jejímuž ověření nebo vyvrácení je navrhován důkaz, nemá relevantní souvislost s předmětem řízení. Dalším je argument, podle kterého důkaz není s to ani ověřit ani vyvrátit tvrzenou skutečnost, čili ve vazbě na toto tvrzení nedisponuje vypovídací potencií. Konečně třetím je pak nadbytečnost důkazu, tj. argument, podle něhož určité tvrzení, k jehož ověření nebo vyvrácení je důkaz navrhován, bylo již v dosavadním řízení bez důvodných pochybností s praktickou jistotou) ověřeno nebo vyvráceno (více viz např. usnesení Nejvyššího soudu České republiky sp. zn. 5 Tdo 31/2010, ze dne 27. 1. 2010).

Nelze tedy přisvědčit praxi některých orgánů, které, v případě zjištěných rozporů ve znaleckém posudku či mezi (dvěma či více) znaleckými posudky, postupují tak, že prohlásí jeden z nich nebo všechny za nadbytečné, případně irelevantní a proto je neosvědčují jako důkaz a nehodnotí. Pokud totiž znalecký posudek provádí, jsou povinny vypořádat s jeho závěry a své rozhodnutí odůvodnit.

Výslech znalce

Podle ustanovení § 127 odst. 2 o. s. ř. je-li pochybnost o správnosti posudku nebo je-li posudek nejasný nebo neúplný, je nutno požádat znalce o vysvětlení. Kdyby to nevedlo k výsledku, soud nechá znalecký posudek přezkoumat jiným znalcem.

Pokud tedy existují pochybnosti o věcné správnosti znaleckého posudku, nelze jej nahradit vlastním názorem úřadu či soudu, nýbrž musí být uloženo znalci, aby podal vysvětlení, posudek doplnil nebo jinak odstranil jeho nedostatky, popřípadě aby vypracoval nový znalecký posudek, nebo musí správní či soudní ustanovit jiného znalce, aby věc posoudil a případně se vyjádřil i ke správnosti již podaného posudku.

Není tedy možné přezkoumat znalecký posudek a po nalezení (domnělé) věcné vady posudku prohlásit, že znalecký posudek není věrohodný a nelze jej v řízení, ať soudním či správním, použít.

Obdobnou úvahou se zabýval i Nejvyšší správní soud ve svém rozsudku ze dne 1. 7. 2010, č. j. 7 Afs 50/2010-60, kde mimo jiné uvádí, že „rozpory a nesrovnalosti v uvedených znaleckých posudcích lze odstranit v první řadě prostřednictvím výslechu znalce, popřípadě znalců obou. Pokud by ani tyto

výsledky nevedly k objasnění nejasností, bylo by namíste přistoupit k dalšímu znaleckému zkoumání nebo reviznímu znaleckému posouzení.

Obdobně se již vyslovila starší civilistická judikatura tak, že: „Pokud měl soud při rozhodování k dispozici dva znalecké posudky s rozdílnými závěry o té samé otázce, musí je vyhodnotit v tom smyslu, který z nich a z jakých důvodů vezme za podklad svého rozhodnutí a z jakých důvodů nevychází ze závěrů druhého znaleckého posudku; proto tuto úvahu je zapotřebí vyslechnout oba znalce. Jestliže by ani takto nebylo možné odstranit rozpory v závěrech znaleckých posudků, třeba dát tyto závěry přezkoumat jinému znalci, vědeckému ústavu nebo jiné instituci“ (R 45/84-Sbírka soudních rozhodnutí a stanovisek).

Na tento rozsudek Nejvyšší správní soud navázal v rozsudku ze dne 18. 5. 2011, č. j. 7 As 4/2011-79, kde konstatoval, že pokud správní orgány dospěly k závěru o vině stěžovatele za situace, kdy nebyly přesvědčivě odstraněny rozpory mezi rovnocennými znaleckými posudky (k řešení rozporů mezi důkazy viz rozsudek Nejvyššího správního soudu ze dne 25. 7. 2006, č. j. 6 As 47/2005-84, dostupný na www.nssoud.cz), nelze takový závěr akceptovat, neboť správní orgány nezjistily úplně a správně skutkový stav a neodstranily existující důkazní rozpory.

Revizní znalecký posudek

Až poté co požádá znalece o vysvětlení a poté co dospěje k závěru o negativním výsledku tohoto vysvětlení, může nechat soud či správní orgán zpracovat revizní znalecký posudek. Protože ustanovení § 127a o. s. ř. hovoří o znaleckých posudcích obecně, není důvodu, aby se uvedené ustanovení nevztahovalo i na znalecké posudky revizní. Proto splňuje-li znalecký posudek předložený účastníkem řízení předpoklady stanovené v § 127a o. s. ř., pohlíží se na něj jako na znalecký posudek vyžádaný soudem i v případě, že jde o znalecký posudek revizní (viz rozsudek Nejvyššího soudu České republiky sp. zn. 26 Cdo 3928/2013 ze dne 22. 1. 2014).

Cílem revizního znaleckého posudku je potvrzení, vyvrácení, doplnění či upřesnění jednotlivých závěrů jiného znalce (znaleckého posudku) tak, aby byly poskytnuty všechny skutečnosti potřebné k rozhodnutí věci. Revizní posudek je tedy kontrola závěrů jiného soudního znalce.

Existence rozporů mezi jednotlivými důkazy není neobvyklá, přičemž v takové situaci je soudní i správní orgán povinen důkazní postup řádně popsat a logicky i věcně přesvědčivě odůvodnit, jakým způsobem se s těmito rozpory vypořádal a z jakých důvodů uvěřil jedné z vzájemně protichůdných skutkových verzí.

Zákon nestanoví předpoklady pro nařízení vypracování tzv. revizního znaleckého posudku a ponechává je na úvaze soudu, resp. správního orgánu; vypracování revizního znaleckého posudku bude přicházet do úvahy zejména tam, kde soud bude mít pochybnosti o správnosti již vypracovaného znaleckého posudku. Na základě důkazního návrhu účastníka na vypracování znaleckého posudku tudíž soud nechá vypracovat nejen požadovaný znalecký posudek, ale v případě pochybností o jeho správnosti též revizní znalecký posudek. Návrh účastníka na vypracování revizního znaleckého posudku tak nemá charakter nového a v systému koncentrace řízení či neúplné apelace tudíž zásadně nepřípustného důkazu, nýbrž toliko námitek směřujících proti správnosti vyhotoveného znaleckého posudku, které lze uplatnit i po koncentraci řízení a které se zřetelem k jejich povaze lze po koncentraci řízení též procesním způsobem osvědčit např. prostřednictvím posudku jiného znalce či odborného vyjádření sloužícího ke zpochybnění použitých znaleckých metod.

Revizní posudek má velký význam zejména v situaci, kdy již byl znalecký posudek vypracován, a ze znaleckého posudku je zřejmé, že:

- soudní znalec nerozumí problematice
- posudek obsahuje nepravdivé závěry
- posudek obsahuje zavádějící závěry
- posudek obsahuje technicky nesprávné informace
- jsou uvedeny nesprávné ceny či odhady
- posudek obsahuje technicky nepřesné informace
- posudek je tendenční, zaujatý, psaný "na zakázku"

Revizní posudek má být vždy objektivní a nezávislý. Cílem revizního znaleckého posudku je potvrzení, vyvrácení, doplnění či upřesnění jednotlivých závěrů jiného znalce (znaleckého posudku) tak, aby byly poskytnuty všechny skutečnosti potřebné k rozhodnutí věci.

Když ani znalecký posudek nepomůže

V některých případech ani četnost znaleckých nebo revizních znaleckých posudků nevede či nemůže vést k vyřešení sporné otázky. Specifika některých oborů neumožňují vyvodit zcela jasný závěr, a je tedy nutno v některých otázkách také počítat s tím, že se závěry znalce mohou pohybovat pouze v určitých mírách pravděpodobnosti. V některých jiných případech zase znalec nemůže vyřešit jednoznačně otázku, neboť úroveň dosavadního poznání a rozvoje vědy či techniky, mu to dosud neumožňují (zdravotnictví, IT služby, atp.).

Pokud na danou otázku není možno odpovědět (např. pro nedostatek vstupních údajů nebo neexistenci metody), je potřeba, aby znalec tuto skutečnost i s důvody konkrétně uvedl. Je tak nutné se také vystríhat kategorických odpovědí v případech, kdy současný stav poznání neumožňuje jednoznačný závěr. Znalec by se neměl bát odpovědět na položenou otázku, že neví, případně, že tuto otázku nelze posoudit. Pokud by znalec ve znaleckém posudku v těchto případech vyvodil zcela jasný závěr, mělo by se jednat o vadu jeho znaleckého posudku. Specifika složitosti oboru však nejsou otázky, které by mohly samy hodnotit správní či soudní orgány a bylo by opět na znalci či oponentním znalci, aby tuto problematiku znalecky posoudil.

V takovýchto případech nejasnosti v otázkách skutkových, pokud se jedná o trestní, přestupkové či jiné deliktní řízení, by měly orgány správní či soudní přihlédnout k trestní zásadě *in dubio pro reo*, tedy v pochybnostech ve prospěch dotčené osoby, a případně nepřistoupit k uznání viny z daného deliktu.

Váha znaleckého posudku

Znalecký posudek je významný důkazní prostředek a v rámci dokazování mu přísluší významné místo. Nelze však pustit ani na okamžik ze zřetele, že ze stěžejních zásad dokazování vyplývá požadavek kritického hodnocení všech důkazů, včetně znaleckého posudku. Znalecký posudek je nutno hodnotit stejně pečlivě jako každý jiný důkaz; ani on a priori nepožívá větší důkazní síly, a musí být podrobován všestranné prověrce nejen právní korektnosti, ale i věcné správnosti.

Závěry znaleckého posudku nelze bez dalšího přebírat, ale je třeba v případě potřeby je ověřovat i jinými důkazy, a to zejména tehdy, jestliže mohou být pochybnosti o správnosti závěrů znaleckého posudku. Tak je tomu např. tehdy, připouští-li znalecký posudek možnost zpřesnění jím uváděných údajů, avšak k tomuto zpřesnění znalec nepřikročí, nebo postupuje-li znalec ve znaleckém posudku podle určitého předpisu, ale v dílčím závěru se od něho bez bližšího zdůvodnění odchýlí (srov. Rc 33/95).

Správní a soudní orgány by při použití znaleckých posudků měly proto dávat pečlivý pozor nejen při jejich zadávání, ale zejména při jejich hodnocení a neupřednostňovat je před jinými důkazy. I malé

pochybení soudu u znaleckých posudků totiž skoro vždy znamená, že dané rozhodnutí je nezákonné a je třeba ho zrušit.

Že je kvalita znaleckých posudků palčivým problémem dokazuje i od srpna zřízený Poradní sbor ministra spravedlnosti pro obor ekonomika, odvětví ceny a odhady, který má přezkoumávat kvalitu znaleckých posudků.

Mgr. Štěpán Dražka

© EPRAVO.CZ - Sběrka zákonů, judikatura, právo | www.epravo.cz

Další články:

- [Tři dekády v advokacii a otevřený pohled na to, co profesi i justici nejvíc škodí](#)
- [DEAL MONITOR](#)
- [Vybrané otázky poskytování zdravotních služeb na dálku](#)
- [DEAL MONITOR](#)
- [„Za každou kauzou je živý příběh“](#)
- [Ombudsman na Maltě - základní parametry a role. A v čem bychom se mohli poučit i my v Česku?](#)
- [DEAL MONITOR](#)
- [DEAL MONITOR](#)
- [Rozhovor s JUDr. Veronikou Janoušek Rudolfovou, samostatnou advokátkou specializující se na sportovní právo](#)
- [DEAL MONITOR](#)
- [DEAL MONITOR](#)